22

DISSERTATIONE INAUGURALI

MORBOS IN-CONGRUOS,

DIVINO ANNUENTE NUMINE
RECTORE MAGNIFICENTISSIMO
FRIDERICO WILHELMO,
REGNI BORUSSICI ET ELECTORATUS
HÆREDE SERENISSIMO.

SUB PRÆSIDIO

FRIDERICI HOFFMANNI,
MED. ET PHIL. NAT. PROFESS. ET MEDICI REGII.

HOSPITIS ET PRÆCEPTORIS SUI MAXIMOPERE VENERANDI

PRO DOCTORIS GRADU,

Placido eruditorum examini ſubmittit

horis ante & pomeridianis

D. Martii MDCCII.

M. CHRISTIANUS Röper/
Halberſtad. Sax.

HALAE MAGDEBURGICAE,
Literis Chriſtiani Henckelii, Acad. Typogr.

Diſſertatio Inauguralis Medica
De
MORBIS INCONGRUIS.

PROOEMIUM.

EX profundo creatarum rerum ſcrutinio immenſam divini artificis ſapientiam clariſſimis eluceſcere documentis nemo niſi qui plane hoſpes in phyſicis eſt, in controverſiam vocabit. Quemadmodum autem omnis artificii ratio ac eſſentia in certo verſatur ordine ad certum finem tendente, ita etiam nulla creatura eſt præſertim ex animantium genere, ubi non mirabilis ac perfectiſſimus ordo à Deo, qui ipſe ſummus ordo eſt, omnisque ordinis Autor collocatus deprehendatur. Et quo perfectior eſt creatura, eo major ordo, & ordinis ratio conſpicitur, unde corpus humanum præ omnibus aliis machinis & organis mirabile Divini artificii exemplar nobis ſiſtit atque exhibet. Ordinis autẽ naturam ſi quis quærit, ille nihil aliud eſt, quam certa partium ratione numeri menſuræ & ponderis proportio, ſtructura, connexio; qua integra &

ſalva reſultant inde effectus ſeu motus ſecundum naturam, id eſt, ordini iſti congrui: Turbato autem vel impedito hoc ordine, turbantur inde regulares & ordinati iſti motus & præternaturales eveniunt. In homine ex naturali partium conſtitutione actiones naturales vitales & animales proveniunt in quarum debito exercitio conſiſtit ſanitas. Verum enim vero ſicuti corpus humanum ratione ætatum, ratione mixtionis ac temperiei humorum, vitæ quoque generis, aeris, & hæreditariæ diſpoſitionis multum differt, adeo ut hujus partes non ejusdem ſint ſtructuræ, magnitudinis, figuræ, & ad motum habitudinis: ita etiam pro harum rerum differentiâ actiones non ſunt ejusdem valoris, ejusdem virtutis ac naturæ effectus morboſi. Et cum actiones ſecundum naturam dependeant a proportione magnitudine, robore ſtructura, temperie partium corporis, ita etiam læſæ actiones ſive morbi ex eodem fonte ducuntur ac derivantur. Habet itaque quævis ætas quodvis temperamentum corporisque habitus mechanicam ac neceſſariam quandam diſpoſitionem ad certum morbum, qui quando correſpondet huic diſpoſitioni ſolet vocari congruus & conveniens, incongruus autem vocatur, qui non fluit ex tali diſpoſitione morboſa humorum, quæ certis temperamentis ætatibus correſpondere ſolet, unde vocatur incongruus & cauſam magis violentam & plus a ſtatu ſecundum naturam recedentem deſignat. Cum itaque non levem in praxi medica diſtinctio inter morbos congruos & incongruos habeat uſum, dudum id monente Magno *Hippocrate S.2. aph.34.* nihilominus in recentiorum ſcriptis pauca hujus doctrinæ reperiatur mentio, placuit ſpeciminis loco hoc argumentum enucleatius paulo evolvere, & inprimis

mis incongruorum morborum hiſtoriam ac rationes tradere, quod ut in emolumentum proximi cedat, Deum humillimis precibus veneramur.

§. I.

PRimus & omnium optimus qui ſolide & recte recenſuit & tradidit hiſtoriam affectuum cuivis tempori atque ætati congruorum, eſt ipſe Magnus noſter Hippocrates, cujus *liber III. aphoriſm.* pene totus in hoc argumento occupatiſſimus eſt, & maximopere omnibus practicis commendandus, ut vel ex hoc unico liquidiſſime appareat, quanta ſapientia ac notitia veræ pathologiæ inſtructus fuerit judicioſiſſimus vir, cujus unicus in ſcriptis fuit ſcopus, ut naturam humanam præcipue in individuo, facto reſpectu ad multas cauſas externas cognoſceret, & inde habitudinem morboſam eliceret, imo prudenter prædiceret. Sique ullo ponderoſo argumento veritas mechanicæ medicinæ & philoſophiæ ſtabiliri poteſt, certe occaſionem amplam præbet doctrina, quam tradit in dicto libro Hippocrates de morbis ex certa ætate, tempeſtate, anni tempore profluentibus, ubi manifeſto conſpicimus, cauſas illas externas phyſicas ex neceſſitate mechanica agentes tantum jus ac potentiam habere in corpus noſtrum ut ordinatos motus turbare in œconomia animali ac pervertere poſſint.

§. II.

Merito autem ſtatim ſub limine hac occaſione quæſtio occurrit non levis momenti brevibus ſaltim diſcutienda, quare ſi quævis ætas, ſexus, habitus corporis, clima, anni tempus, hæreditaria diſpoſitio, vitæ genus, ſuos peculiares & quaſi ſibi proprios foveat ac ſuſtentet

 mor-

morbos, non plus ægrotent homines, ſive morbos plus quam fieri ſolet experiantur, cum ſæpius contingat plures per totam vitam nullo periculoſo conflictari morbo. Hujus problematis ſolutioni inſervit hoc, quod quoniam non una res v. g. ſola ætas vel temperamentum ad certum morbum diſpoſitionem ſecum gerat, ſed plura ſint nempe ſexus, vitæ genus, aër, quorum quodvis peculiarem habitudinem & diſpoſitionem ad hanc vel illam intemperiem cuſtodiat, inde fit, ut cum cauſæ hæ ſimilis effectus & naturæ rarius in uno individuo conſpirent ſive conveniant, rarius etiam homines afficiantur morbis, utut enim v. g. ætas juvenilis inclinet ad impetuoſos ſangvinis motus humorum calorem atque acredinem & hinc ad febres ardentes, hæmoptiſes, febres bilioſas, quod ſi tamen temperamentum non cholericum ſed phlegmaticum adſit, ſique alimenta non multum caloris & acredinis recondentia aſſumantur, clima quoque temperatum ſit, juvenis ille tales morbos ad quos ratione ætatis diſpoſitus eſt non experietur, & ſic quoq; illud valet in cæteris, nã certe non una cauſa remota, quæ tantum diſponit, non neceſſitat, ſufficit ad morbi geneſin, ſed plures in eundẽ finem, inq; eundẽ ſcopũ, conſpirare debent, id eſt, ſi ætas juvenilis concurrit cum temperamento cholerico, ſi inſuper accedunt alimenta calida, æſtus, corporis nimia exercitatio, utiq; dicti morbi exſpectandi ſunt; ut etiam vel ex hiſce ſapientisſimus Benedicti Creatoris ordo conſpici poſſit, qui in eo verſatur, ut cum corpora inter mille res invicem repugnantes & contrarias degunt, nihilominus noxas exinde

inde ſentiant pauciores, dum unius cauſæ vis alteram extremam temperat ac moderatur.

§. III.

Sed ut ad inſtitutum noſtrum revertamur, placet primo diſpoſitionem corporis in quavis ætate & hinc morbos breviter ſtrictimque tradere, una ſtatim annectendo morbos rariores dictos incongruos. Nempe in infantili ac puerili ætate partes muſculoſæ & fibroſæ nimis ſunt teneræ, motus langvidus eſt & quoniam copioſo egent ob corporis nutritionem alimento, multæ ſuperfluæ humiditates & impuritates in corpore colliguntur præſertim ſi nimiis cibis ſaginantur. Copioſæ hæ humiditates viſcidæ lentæ dulces, ſi motu tandem auctiori propter varias externas non modo ſed & internas cauſas aucto expelluntur, variæ ægritudines reſultant, quapropter aphthæ, achores capitis, vomitiones, tuſſes, aurium & oculorum defluxiones, diarrhææ, ulcera, faciei puſtulæ, variolæ purpura perquam familiares ſunt ætati infantili, item tumores glandularum colli, lumbrici, ſtranguriæ, calculoſæ quoque in veſica concretiones, ſique humores acredinem concipiunt, tormina epilepſia frequentisſime infeſtant tenellam hanc ætatem, & hi recenſiti affectus ætati huic congrui ſunt. Incongruus itaque illis morbus eſt, qui non ex ſuperfluo humido oritur, ſed ex principio quodam acri ſalino fixo in lympha contento, utpote ubi humidum exſuperat ſalia minus ferociam ſuam exercere poſſunt. Eſt itaque talis morbus e. g. arthritis & podagra. *Hippocrates aph. XXX. ſ.3.* ſcribit; puer podagra non laborat ante veneris uſum, ratio procul dubio hæc eſt, quod tunc temporis, quando pubertas accedit corporis magna fit mutatio

tatio, robuſtior ac validior fit motus, major etiam calor, vox fit magis ſonora, unde etiam tunc acriores evadunt humores ſique delibatisſimus ſuccus roſcidus lymphaticus ſeminalis, qui ſpirituum pabulum eſt, partiumque ſolidarum alimentum ſubducitur, imbecillis tota natura redditur, impuritates ſalſæ colliguntur, & inter articulorum interſtitia ſubſiſtentes cruciatus efficiunt. Quod ſi itaque puer ante uſum veneris prolabatur in talem affectum, merito dicitur incongruus, & indicat magnam acredinem humorum & imbecillitatẽ nervearum partiũ, quæ vel à parentibus vel ab ingenti vitio ob errata commiſſa ipſi fuit ingenerata. Obſervationes autem, ubi pueri podagra laborant, hinc inde exſtant, & conſulenda eum in finem *eſt Hagendornii hiſtor. medico-phyſic. XXVI. cent. III. it. Salmuth. obſervatio LIII. cent. 3.* qui puerum octennem podagra affectum annotavit. Faciunt quoque hujus rei mentionem *M. N. C. D. I. A. VIII.* ubi trium ſubjectorum in tenella ætate conſtitutorum fit mentio, alterius pueri, XII. annorum, alterius filiolæ quadriennis & tandem puellæ XVI. annorum. *Hollerius in comment. ad dictum aphoriſmum* ſcribit; Vidimus natos tantum decem annos laboraſſe. Ipſe meminit *Excell.* Dn. Præses juvenis generoſi, qui in XII. ætatis anno horrenda laboravit podagra & chiragra & quidem tophoſa, & per multos annos cruciatus maximos expertus eſt, qui tandem Lipſiæ anno XVIII. fatis ob vehementiam affectus ceſſit.

§. III.

Sangvinis ejectio per hæmorrhoides virilis & ſenilis ætatis ordinariò eſt affectio, ipſius etiam Hippocratis *aph. XXX. l. 3.* teſtimonio, ipſaque experientia, per nares enim

enim experiuntur magis profluvium pueri & adoleſcentes, ratio hujus rei hæc eſt, quod excretio ſangvinis per venas ſedales à motu ejus impedito per abdominis viſcera & inde facto infarctu diſtenſione & ſubſequente ſpasmodica contractione, quæ ordinariò fere præcedere ſolet ſanguinis effuſiones, dependeat. Qui impeditior ſanguinis circulus per meſenterium & inteſtina ordinario in omnibus ſubjectis, ita maxime debilis eſt in ſenibus provectioris ætatis hominibus præſertim hypochondriacis. Pueri autem ſanguinem exſuperantem per nares magis ſolent excernere, quoniam reſpectu aliarum partium corporis proportio capitis nimis magna in iis eſt, dum abeo totum robur membris accedit reliquis, unde etiam vaſa majora & ampliora in capite exiſtunt quare ad caput ſi in reliquis partibus ejus circulus eſt impeditus ruere ſolet magno impetu. In viris autem & ſenibus contrahuntur potius partes ſuperiores vel ſtrictiores evadunt, abdomen autem creſcit & vaſa ampliantur, quocirca extraordinarius & plane incongruus eſt huic ætati fluxus hæmorrhoidalis. Sique res eſt illuſtranda exemplis, evolvi poſſunt *M.N. C. D. III. A. IV. obſ. V.* ubi *Cl. Franckus de Franckenauv.* hæc ſcribit; Puer 8 annorum æſtate hæmorrhoidalem fluxũ cum ingenti ſanguinis excretione patiebatur. Verum ſequenti autumno quartana corripiebatur ultra tres menſes, methodicè exhibitis remediis paulo poſt convaluit. Legenda quoque eſt obſervatio *in M. N. C. d. 1. A. VIII. p. 42.* ubi duorum puellorum hæmorrhoidib9 correptorum mentio fit, ut & ibidem *D. II. A. IX. obſ. 124. p. 216. Frommannus in Tract. de hæmorrhagiis p. 1. probl. 28.* tubicinis cujusdam filiolum duorum annorum, quod mirandum eſt, hæmorrhoidibus

B fluen-

fluentibus & cæcis laborantem deſcribit, pluresque alios *Daniel Matthiæ in obſ. med. num. XIV.* memorat. Novimus inſuper adoleſcentem Halberſtadienſem civem qui patre natus eſt hypochondriaco & hæmorrhoidali fluxui aſſveto qui omni menſis ſpatio hæmorrhoides large fluentes non ſine noxa experitur, in cute ſimul apparentibus maculis vulgo **Leber-Flecken**/ qui diſparuere accedente fluxu hæmorrhoidali: ſimilem hiſtoriam *Vid.* apud *Panorollum obſ. XLVII.* Ita quoque hic locorum illuſtriſſimi viri filius cum ageret quartum annum binis vicibus ſanguinem per alvum excrevit, & poſtea per duos annos conqueſtus eſt de dolore in dextro hypochondrio gravativo, ſanus de cætero & floridisſimus. Septimo ætatis anno corripitur variolis, ſuccedebat febris intermittens erratica & tandem lenta, a qua non poterat liberari ſed convulſione gravisſima accedente moriebatur.

§. IV.

Apoplexia ordinario morbus eſt ſenum vel provectioris ætatis hominum, dudum id quoque animadvertente *Hippocrate S. VI. aph. 57. it. S. 3. aph. 31.* Hac corripi ſolent plethorici vel ſeroſioris qui ſunt naturæ, facilius enim in hac ætate ſanguis nimis denſus ſpirituaſcentia orbatus propter cerebri imbecillitatem ac toni relaxationem ibi hæret ſtagnat vaſaque diſrumpit, vel ſecesſionem ſeri parit. In puerili autem ætate cum ſanguis ſatis tenuis fluidus & ſpirituoſus ſit, non tam facile ſiſtitur in circulo vel hæmorrhagias efficit internas, nihilominus teſtatur experientia quandoque, utut rarius, apoplecticum morbum cadere in ætatem teneram, talem in filia 4 annos agente notavit *Hagendorn. C. 1. obſ. XXXII.* hæc per intervalla auditus difficultate laboravit inque ſomnum

num ſemper fuit proclivis, & cum aliquando patris ædes repetere volebat, fortisſima apoplexia in via corripitur, ut antequam fores domus paternæ attingere potuiſſet, animam tenellam exhalaverit. Ita etiam idem autor hemiplexiam in puella memorat, quæ vero priſtinæ ſanitati fuit reſtituta. Deinceps *Binningerus cent. IV. obſ. IV. p. 371.* apoplexiam in juvene obſervavit. *Amatus Luſitanus cent. 7. curat. med. 139.* paralyſeos in puero meminit.

§. V.

Catameniorum fluxum circa tempus pubertatis fœminas tantum pati, ordinarium & regulare eſt, quoniã tunc temporis ſanguis purus incipit abundare & naturam ad motus & contractiones ſtimulare. Non tamen ignota ſunt exempla ubi ante ſtatum tempus ordinarium menſes prodierunt. Ita *Tulp. in obſ. med. l. III. obſ. XXXVI.* meminit filiolæ quadrimæ cujusdam, cui in octavum usque ætatis annum fluxere menſtrua; Accidit forte, pergit, ut illis ſuppreſſis omnis ipſorum ſanguis converſus ſit in caput, producens illic dolorem dentis, mox autem ſordidum ac ſinuoſum ulcus gingivarum, & tam pertinacem maxillæ inferioris cariem, ut non niſi tardiſſime potuerit ulceris cavum carne iterum impleri. *Vid. quoque Theod. Kerckringius. obſ. anatom. LXXXVII.* Puellæ quoque ſexennis menſtruatæ mentio fit *in Miſc. N. C. d. II. A. V. obſ. LXXVIII.* quam Excell. Wedelius obſervavit, ut varii luſus, inquit, circa menſium fluxum occurrunt, & millena exempla idioſyncraſias, ita idem ſpeciatim quoad tempus eorundem, ſerius vel ocyus contingit. Anno 1684. conſultus ſum de puella nobili, quæ ſextum ætatis ingreſſa annum a tribus menſibus menſes erat experta, cæteroqui bene valens, ſed tenerrimæ texturæ.

Cauſa ſine dubio extraordinariorum ejusmodi caſuum quærenda eſt vel in ipſa Maſſa ſangvinea, vel utero ejusque poris ac vaſis. In tenerioribus facilius oneroſus ſtatus ſanguinis accidere poteſt, facilius ad poroſas uteri partes decumbere & ab elatere ejusdem expelli. Textura corporis & ſanguinis ſymboliſant; quando vero ſemel iterumque exoneratio facta eſt, natura ordinis & loci amans illuc amandat ſuperfluum, ubi id convenientius invenit. Curationis cardo in eo conſiſtit, ne temere fluxus ſiſtatur, vel motus naturæ, quousque εὐφόρως procederet interturbetur, dedimus hoc in caſu tincturam martis cum ſucco cydoniorum extractam; *Hæc Wedelius.*

§. VI.

Quoniam hactenus de morbis qui infantili ac puerili ætati minus conveniunt, verba fecimus, placet quoque hoc loco mentionem facere perverſæ inappetentiæ, quæ picæ nomine venit, hæc uti notum eſt ordinario gravidis fœminis vitio phantaſiæ ob cacochymici ſangvinis abundantiam affectis peculiaris eſſe ſolet. Attamen proſtant exempla, ubi non modo ætas fœminina ſed & ſexus maſculinus hoc malo fuit afflictus. Ita in *M. N. C. d. III. A. 11.* mentio fit puellæ quæ nondum pubertatis annos attigit, cretam tamen iterum iterumque devoravit, leucophlegmatia demum tamen correpta. Picam ac malaciam puerorum inſinuavit *Simon Schulzius D. I. A. VI. obſ. 143.* ubi alter puer terram nigram cum appetitu, alter eandem materiam ingeſſit poſtea vero cum terræ hujus amplius non poſſet particeps fieri cretam comedit. De pica hæreditaria vid. *Horſtius l. 4. obſ. medic. de morbis viſc.*

Con-

Concoct. obſ.V. conferantur quoque obſervationes *Mich. Febrii A.1.D.IV.obſ. 38.it. Hagendorn.cent.III. obſ.95.*

§. VII.

Ordo jam poſtulat ut ſpeculemur etiam eas ægritudines, quæ juvenes & viros quandoque extra ordinem exercent, eorumque corporibus ac naturis minus aptæ ac congruæ ſunt. Ex horum cenſu autem locum inveniunt maxime omnium variolæ & morbilli. Notum eſt hos ipſos proprie competere infantibus ac pueris, utpote hi ipſi ad fermentativam quaſi ſangvinis reſolutionem & ſalis excrementitii ex ejus contextu ſequeſtrationem propter humidi exſuperantis copiam admodum idonei ſunt, & quoniam in hac ætate ſal acre cauſticum à ſuccorum lentore temperatur, inſuper & fibræ cutaneæ ac muſculoſæ relaxatæ ac flaccidæ ſunt, hinc minus periculi alunt, & lenioribus ſymptomatibus ordinario ſtipatæ ſunt, quam in ætate juvenili & virili, quocirca perperam agunt illi parentes, qui infantes ac pueros eo tempore quo graſſari hæc lues ſolet, ab omni contagio ſollicite præſervant ac cuſtodiunt, imo in alia loca non infecta fugiunt, ut malum avertant, quo fit ut nihil aliud agant, quam quod eos tantum in ipſorum damnum ac perniciem reſervent in ætatem juvenilem vel virilem quæ minime reſpondet huic affectui, ſiquidem juvenes non modo intemperantiæ magis dediti ſunt, & ſanguinem admodum ſulphureum calidum in venis fovent, qui vim ac efficaciam principii morboſi plus auget verum etiam fibræ artuum magis ſunt ſtrictæ rigidæ, tenſæ, hinc major oritur dolor inflammatio adeoque convulſio & febris.

§. VIII.

Multo magis autem mirandum eſt, ſi ſenes infantili hoc morbo inficiantur, nec pauca hac de re proſtant exempla, quorum perpauca ſaltim allegabimus. Variolas in vetula quadam notat *D. Joſephus Lanzonus Miſcell. N. C. d. II. A. X.* quæ ita ſe habet, Ego, inquit, Anno MDCXCI. M. ſeptembri vidi fœminam ſeptuaginta & duorum annorum variolis in magna copia correptam, quæ in ſeptimæ diei principio mortua; exitiales adeoque fuerunt propter ſenectutem, id eſt vires inſufficientes, depravatos & cacochymicos humores, & ſpirituaſcentiæ ſanguinis & roboris partium ſolidarum debilitatem ac defectum, unde non poteſt non morbus hic breviſſimam ludere tragœdiam. Similes obſervationes me legiſſe memini apud *Franciſc. Ignatium Thiermairium L. I. conſil.* Monialem ſeptuaginta annorum variolis laboraſſe, identidem apud *Cornel. Stalpart. Van der Wiel Tom. II. obſ.* Memorabile tamen eſt, quod nonnunquam etiam ſenectus contagio inficiatur, cum undiquaque in libris medicis ſenes a contagio præſertim varioloſo liberos evadere uno ore conſentiant, miranda tamen eſt hiſtoria, quæ recenſetur in *M. N. C. D. II. A. V. Append. p. 44. obſerv. LXXIV.* Civis quidam honeſtus annum agens LXI. filiolam triennem variolis tunc decumbentem matre abſente reponit in lectum ſuum & ex amore paterno dormituram pectori propius admovet. Paucis inde diebus fœdæ effloruere variolæ. Quæ tamen paulo poſt datis alexipharmacis propulſæ fuerunt ægro in integrum reſtituto. Variolis identidem mortuum ſenem ſexagenarium notavit eadem Academia Curioſa *D. II. A. IV. p. 82. in annexis literis.* Circa ſenum morbos incon-

congruos coronidis loco ridiculum pene aſt memorabile exemplum apponere decet de ſene quodam centum & octodecim annos nato, cujus mentio fit *in M. N. C. D. II. A. III. obſ. XV. p. 57.* cui dentitio integra obtigit in ſenectute, eademque ſymptomata vigilias, inſignes dolores capitis & maxillarum, quæ pueris & infantibus dentitionis, tempore familiaria ſunt, paſſus eſt, adeo ut viſus fuerit ſupremum obire diem, paulo poſt tamen ineffabili cruciatu dentes omnes ipſi ſucceſſive ſunt enati, ut ipſos tam ſuperiores quam inferiores margaritarum inſtar candidisſimos videndos præbuerit.

§. IX.

Menſtruorum fluxus ordinariò incipit ab anno decimo quarto, & durat ad 49 & 50ſimum annum. Incongruum itaque & irregulare plane quid eſt in fœminis, ſi menſes plane non fluunt, & eorum plenaria fiat emanſio. Talismodi exempla non raro occurrunt in praxi, ubi tamen probe notandum, quod plerumque tales fœminæ non modo ſint ſteriles, ſed & nunquam bona ac proſpera fruantur valetudine, & ad morbum cachecticum, phthiſicum, febremque lentam admodum inclinent. Incongruum etiam quid eſt, ſi hic fluxus ſtatim deſinat anno quadrageſimo, & ante ordinarium tempus, naſcuntur exinde varia pathemata hypochondriaco-hyſterica à ſangvine circa uterum & meſenterium congeſto, exitumque non inveniente, ubi Venæ ſectio moderata prudenter inſtituta martialia blandaque diſcutientia egregiam navare ſolent operam. Extraordinarium etiam quid eſt, quandocunque hic fluxus ſangvinis ad ſexageſimum

imo ſeptuageſimum & ultra perſeverat, ita mentionem faciunt *M. N. C. D. II. A. VI. obſ. 15. p. 305. Hildanus cent. 2. obſ. 61.* meminit fœminæ cui menſtrua ad annum usque ſeptuageſimum octavum ætatis ordinarie proflu- xerunt. Quo anno cum ab ordine diſcedere & inordinatius prodire cæpiſſent, in febrem continuam incidit. Cum vero natura per criticam expulſionem ſeſe in crus ſiniſtrum exoneraſſet, exorta eſt inflammatio dolor maximus cum gangræna. Ex qua paucos poſt dies Coloniæ, pie ac placide e vita diſceſſit. Fuerat matrona illa ſanguinea robuſta & morbis parum obnoxia, interim tamen ſterilis. Tale exemplum vid. quoque apud *Timæum à Güldenklee Libr. IV. Caſ. XIV.*

§. X.

Inter incongruas excretiones referenda quoque venit, quando fœminæ loco fluxus ſanguinis per uterum eruptionem cruoris per venas hæmorrhoidales experiuntur, & talia exempla non admodum rara ſunt. *Ipſe Heurnius aph. 2. S. 3.* Novi, inquit, mulieres, quæ menſium vice hæmorrhoides fundebant. Memorabile quoque eſt quod ſcribit Wedelius *M. N. C. D. I. A. III. obſ. XXII.* Anno hoc, inquit, conſuluit me rhedarii aulici conjux 66. annorum, faciei colore ad viriditatem vergente (quod experimento *Foreſti* pathognomonicum eſt ſignum hæmorrhoidibus laborantium) Hæc mihi retulit ſe & olim menſibus non minus fluentibus, hæmorrhoidum fluxum paſſam eſſe, & etiamnum eodem laborare, licet naturalis menſium terminus dudum ceſſaverit cum dorſi & hypochondrii ſiniſtri dolore, ſanguinem ut plurimum eſſe atrum, & cum ſaltu non raro exire inſtar ſiphunculi quo factum eſt, ut ſæpe nimium eundem experta ſit, &

vires labantes adſtrictionem urſerint. Ejusdem valoris exempla quoque legi poſſunt *in Act. Haffnienſ. Thom. Barthol. P. 1. obſervat. LXXXI.* *item Solenandr. conſil. medic.* Eleonoram Reginam Galliarum & Comitiſſam Waldecciam fluxionem menſtruam pariter ac hæmorrhoidalem paſſas fuiſſe *Fernelius Conſil. XXXIX. memorat, it. Eph. G. D. I. A. IV.* Menſium & hæmorrhoidum fluxum alternatim factum *vid. Ibid. D. II. A. V. Appendic. obſ. LXXX. it. Schenck. L. 4. obſerv. 273. ex Kentmanni literis.*

§. XI.

Podagra morbus eſt ſexus maſculini non autem fœminini, teſtante id quoque *Hippocrate S. 6. aph. 29.* *dum ait: Mulier podagra non laborat niſi ipſi menſtrua defecerint.* Quemadmodum enim magnum mulieri adverſus omnes morbos præſidium eſt excretio menſtrua; ita etiam eadem defendit hanc ab arthriticis & podagricis inſultibus, utpote hi affectus plerumque oriuntur ex copia ſanguinis impuri tartareis acribus ſalibus referti. Generatur autem hic ipſe in naturis ob veneris & Bacchi uſum intemperantiam vel malam corporis ex parentibus diſpoſitionem imbecillioribus in quibus propter motum tardiorem & infirmiorem cruditates multæ accumulantur, hinc per evacuatoria ſuperflua & excernenda non ejiciuntur; quandocunque autem natura ſeſe exonerat ſingulis menſibus a colluvie ſuperflui ſanguinis, neceſſe eſt, ut reliquus cruor eo melius circulari & a ſalſedine acri tartarea depurari poſſit, unde in fœminis ſanguinis ejectio dum plethoram imminuit, intemperies, multasque impuritates, & ex iis varias profluentes ægritudines avertit. Nihilominus quando vita mulierum ad luxum & libidinem convertitur, ſicque natura mirum debilitatur atque

impuritates ſanguini & lymphæ nimium ingenerantur, podagrâ, antequam menſes deficiant, laborant fœminæ. Ob id *Seneca* in quadam Epiſtola invehitur in mulieres Romanas, quod ſua vitæ ratione immoderata & intemperante fecerint *Hippocratem* mendacem. Notatu dignum exemplum proſtat apud *Solenandr. S. V. conſ. I.* ubi fœminam viduam veneri ac luxui nimium litantem podagra correptam fuiſſe meminit, quæ diæta ſtrictiori imperata podagrico dolore non fuit amplius tentata. Diætam neglectam in mulieribus, arthritidis ſive podagræ cauſam ſubminiſtraſſe inter alia commonſtrant obſervationes, quas collegit *Hagendornius Cent. III. hiſtor. XXIII.* qua memorat matronam nobiliſſimam quadragenaria majorem toto corpore præſertim oſſibus prætumidam eſſe, & cum doloribus artuum, compreſſione pectoris, febricula per menſis unius ſpatium afflictam fuiſſe. Cauſam innuit fuiſſe ſacchari abuſum, quod crudum nonnunquam imo cibo ac potu immixtum ingeſſit. Quod tamen cum interdiceretur, ſalva poſtmodum ac immunis ab hoc malo permanſit. *vid. id. Autor. l. c. obſ. XXIV. Item Miſcell. N. C. D. I. A. VI. p. 208.*

§. XII.

Sexui fœminino familiaris quoque eſt vomitus cruentus ſeu ſanguinis puri, non rarius viſitur in praxi propter diuturnam menſium retentionem circa ordinarium fluxus tempus absque omni periculo excretio ſanguinis per vomitum. *Timæus* von *Güldenklee in Caſ. Med. L. IV. Cap. XIV.* meminit cujusdam nobilis Matronæ XL annorum, quæ retento ultra biennium fluxu menſtruo ſingulis menſibus circa ultimam lunæ quadraturam copioſiſſimum ſanguinem vomitu rejecit, & hæc

cum

cum a Chirurgo ſanguinem ſiſtentia exhibita erant, peſſime ſeſe ab ipſorum uſu habuit. Et notabile eſt, quod ſcribit autor, quod cum nullis remediis fluxus menſium reſtitui potuiſſet, duraverint hi vomitus citra ullum valetudinis incommodum, usque ad quadrageſimum octavum annum, quo ſponte deſierunt, valetudine corporis deinceps variis morbis ſubinde tentata, ut plerumque deficientibus per ætatem menſibus fieri ſolet. Ita notabilis quoque eſt hiſtoria, quam refert *Joh. Rhodius cent. 2. obſ. 64.* dum Batavii duas fœminas vixiſſe tradit, alteram Deo dicatam, cœlibẽ alteram, quæ imminenti fluxu menſium pridie ſanguinem absque incommodo rejecerint, imo vomitum præſenſerint, quem ſi medicus cohibere tentaret, varia ſuboriebantur ſymptomata ipſo vomitu ſublato. Eadem ſanguinis excretio per vomitum in viris plus monſtri vel periculi alit, plane enim incongrua illis ipſis eſt, & ſæpiſſime ipſis lethalis; plerumq; enim non modo cruor per vomitum ſed & per alvum aterrimo colore tinctus ejicitur, & tunc morbus niger *Hippocratis* vocatur, de quo *vid. diſſert. ante annum habitam ſub Præſidio Excell. Dn. Præſidis.*

§. XIII.

Non poſſum non hac data occaſione percurioſam hujus affectus hiſtoriam proxime annotatam recenſere. Ante menſem ſervus Viri Illuſtriſſ. per multos años infirma gaudens valetudine & coloris in facie pallidi iter pronuper faciens per pedes, motu nimium calefecit corpus, domum reverſus conqueritur de torminibus abdominis, anxietatibus; nocte augentur hæc ſymptomata, & ſubſequitur vomitio puriſſimi ſanguinis ultra duas menſuras, mox adeſt animi defectio, virium collapſus & ſom-

 no-

nolentia perpetua, facies ſimilis moribundo, pulſus adhuc ſalvus, aliquot horis elapſis in tali ſtatu exiſtens per alvum rejecit ingentem humorũ copiam picei coloris; nulla remediorũ efficacia poterat reduci ad mentem, ſed nocte ſubſequente moriebatur. Altero die aperiebatur cadaver, ſed quod mirum dictu & vix credibile apparet, nam per dies ſaltem duos ægrotavit & mortuus fuit, tam abominabilis putridus fœtor afficiebat nares adſtantium ut nulla ratione emendari vel corrigi potuerit, & cunctis fere gravem dolorẽ in capite reliquerit; Cujus notatu digni phænomeni ratio procul dubio fuit quod vaſa exceptis venis in abdomine, meſenterio & omento, ſanguine penit9 fuerint exhauſta, ille ipſe autẽ in ventriculi cavitatem & inteſtini ilei dimidiam partem colon & rectum fuerit exoneratus, ubi fermentativa motione ſubactus, fœditisſimũ hunc exſpiravit odorem. Notabile inſuper fuit, quod liẽ in convexa parte inſtar chartæ albæ apparuerit, membrana exiſtente duriſſima calloſa adminimi digiti craſſitiẽ, hepatis dimidia pars erat conſtricta ac dura, rami majores venæ portæ anguſti & contracti; & quod curioſum aſpectu fuit, in venis ſplenicis multi varices ſeu tumores ſanguine coagulato infarcti conſpiciebantur, omenti quoque & inteſtinales venæ turgidæ erant ſanguine, inque ventriculo non vaſa brevia ſed infundo ejus capillares gaſtrœpiplöicæ arteriæ apertæ ſanguinem dimiſerunt. Duodenum autem & jejunum ut & dimidia pars ilei bilioſo ſucco multo ſcatebant, alba apparebant, reliqua autem inteſtinorum portio plumbeo colore tincta videbatur in eorum cavitate exiſtente aterrimo ſucco. Ratio quare non extravaſatus fuerit ſanguis in ſuperioribus inteſtinis, hæc mihi videtur, quod hæc inteſtina interiorem

tuni-

tunicam villoſo-glanduloſam craſſam poſſident, per quæ non facile ſanguis erumpere poteſt, reliqua autem teneriori, quæ ex facili perrumpi poteſt, veſtita ſint. Plerumque autem ſi vomitus cruentus in ſexum maſculinum cadit, hypochondria non eſſe ſana ac ſalva indicium eſt.

§. XIV.

Dicendum etiam quid eſt de excretionibus ſanguinis incongruis ratione viarum. Accidit quandoque ut viri per ipſum virile membrum ſine mictione ſanguinem emittant, tale exemplum obſervavit olim in typographo Mindenſi *Excell. Dn. Præſes* qui omni trimeſtri ſpatio talem paſſus eſt fluxum quandoque ad unam menſuram, ante hunc fluxum experiebatur immanes dolores in ingvine in femoribus, & in perineo, vir erat ſanguineo-melancholicus, ſedentariæ vitæ, vinum autem largius bibebat. Ex aliis quoque egregium eſt exemplum, quod *Eph. N. C. D. II. A. VI. obſerv. LXXXIII.* ſubnectit *Georgius Franckus*, Septuagenarius, inquit, Dn. D. Houſt, ſe vidiſſe olim Sedani in patria lanionem, mihi retulit, qui ſingulis menſibus per urethram ſanguinem reddidit purum. Quod in vulgus cum emanaret, abhorruit a viro, nemoque deinceps carnes ex ejus macello cöemere voluit. Vid. quoque *Thom. Bartholinus cent. V. hiſtor. XXXIII.* Quemadmodum autem ex menſium ſtagnatione contingere ſolet quandoque vomitus ſanguinis, ita etiam hæmoptiſis menſtrua, tunc temporis quando menſes ſolent fluere, exercet quandoque mulieres. Tale exemplum non ita pridem occurrebat *Excell. Dn. Præſidi* cum fœmina ruſtica XL annorum per tres annos inſignem aluit hæmoptiſin ſingulis menſibus accedebat, & quod notabile fuit

cum menſium fluxu, pauco tamen ipſo, & cum ſemel fuit gravida, emanſit etiam per tuſſim cruenta excretio. Poſtea vero ab infante libera rurſus eodem modo & per easdem vias reverſum eſt malum, quo in hodiernum diem adhuc divexatur. *Petrus Salius comment. in Hippocr.* ſcribit ſe obſervaſſe laudabilis habitus mulieres tempore menſium naturali proportionatam menſibus ſanguinis quantitatem per tusſim ex creare, quod & *Nicol. Cheneau* ſimili experientia corroborat. Meminit quoque inſuper *Exc. Dn. Præſes* puellæ octodecim annorum, quæ in tibia ulcus gerebat cacöeticum, per hoc ſingulis menſibus effluxit in notabili quantitate ſanguis, pauco per uterum tranſeunte, imo reperiuntur hinc inde annotata exempla, ubi ipſe hic ſanguis per mammarum foramina, per vulnera, per urinariam veſicam prodiit non ſine euphoria, qua de re conſuli poteſt *Kerckring. obſ. LXXXV. & LXXXVI. Pechlinus obſ. 38. Timæus. l. IV. c. XII. Riverius. Cent. II. obſ. LXIII. Amatus Cent. 2. curat. 21. Rhodius cent. III. obſ. LI. Panarolli Pentecoſt. II. obſ. 4.*

§. XV.

Supereſt jam ut brevibus eos nunc attingamus morbos, qui anni temporibus non reſpondent. Egregie hoc argumentum tractat *Hippocrates ſ. III.* & quidem *aphoriſmo* dum ſcribit *8vo*, certis temporibus & ſuam tempeſtivitatem ſervantibus certi & tempeſtivi ac judicatu faciles morbi fiunt & ad judicandum difficiles, adeoque ſi incongrua ſunt tempora anni, incongrui etiam fiunt morbi, hi enim efficientium cauſarum naturam potisſimum ſequuntur, & ſunt fere ejusmodi, cujusmodi eſt ipſum tempus, nam ubi inconſtans eſt annus, & unius temporis anni natura tranſit ac degenerat in alteram, natu-

natura redditur infirma, inæquibilis eſt ſanguinis motus, tranſpiratio, morbi fiunt inſtabiles, non ſervant ſuas periodos, nec edunt ſigna tempeſtivæ coctionis, mali ſunt judicii, facile recidivant, & graviora ſociantur ſymptomata. Ita ſuperioribus annis cum æſtates utplurimum frigidæ humidæ ac pluvioſæ fuerunt, febres putredinoſæ, exanthematicæ, purpuratæ, petechiales, pediculares, epidemicè per aliquot annos graſſatæ ſunt; Talis enim aëris ſtatus imbecillem naturam efficit, id eſt, labefactat motum ſangvinis, tranſpirationem impedit, multasque ſeroſas excrementitias ſordes colligit, unde diſpoſitio ſangvinis & humorum ad putredinem inclinat. Febres putridæ tempore autumnali & hyemali ſolent eſſe familiares, exquiſitæ autem tertianæ cholericæ & ardentes cum vomitu, alvi profluvio ſtipatæ ordinarii ferventis ſolis & æſtus morbi ſunt. Et ſicuti ver ſaluberrimum eſt & minus exitioſum, cum vires ibi robuſtæ, ſpirituaſcentia ab aëre ſubtili ſereno temperato augeatur, hinc etiam morbi hac tempeſtate excitati periculo vacant, magis ſalubres ſunt, & melius multo ac facilius obſecundant medicamentis: Peſſimum itaque indicium eſt, ſi tempore vernali graſſentur morbi, v.g. febres, variolæ, morbilli, malignitatis ſymptomatibus ſtipati, & difficilius convaleſcunt & vires recuperant ægri, hæc univerſa enim ingentem deflexionem temporum ſuperiorum autumni nempe ac hyemis à ſtatu ſibi debito congruo ſignificant.

§. XVI.

Tertianæ febres ſunt ordinario vernales, & hæ etiam ſaluberrimæ, & proficiſcuntur à bilioſis copio-

ſis ſordibus circa hepar & primas vias accumulatis, & valido naturæ motu ac impetu invadunt, hinc etiam celerius expulſa & diſcuſſa materia hoſtili finiuntur. Si hæ ipſæ eveniunt autumno cum natura ibi ſit imbecillior, humor autem tunc vitioſus craſſior & fixior longe diuturnioris & difficilioris curationis ſunt, adeo ut longe aliud prognoſticon in vernalibus, quam in autumnalihus tertianis aliisque intermittentibus febribus valeat: Hinc *Sydenhamius* vernales ab autumnalibus tota ſua natura & eſſentialiter diſtingvi ſcribit. Quartana *Hipppocratis aph. 22. ſ. 3.* autoritate & experientiæ teſtimonio morbus eſt ordinario autumni ſoboles & oritur ab humore maxime viſcido & acido in ventriculi glandulis, pancreate, hepate & vaſis meſaraicis hærente ac vitiato & poſtea ſangvini permixto, unde cum in autumno aëris conſtitutio humida & frigida ſit, elateris robore debito defraudata, langvidiores fiunt ſangvinis inteſtinæ & progreſſivæ commotiones, hinc difficilior eſt cauſæ febrilis vitioſæ reſolutio, & ex corpore excretio, incongruæ itaque dicuntur quartanæ æſtivæ, & indicant tunc hyemis & veris ſtatum inordinatum ac conditionem depravatam præceſſiſſe, rectiſſime monente *Hippocrate*, quartanæ æſtivæ magna ex parte breves ſunt. Caloris enim beneficio ſangvis craſſus facilius attenuatur & lenti tenaces humores excernuntur, calor enim multum adjuvat harum curationem, unde experientia conſtat diuturnas autumnales & hyemales non prius curatas fuiſſe, niſi acceſſu menſis Junii, quo ceraſa fiunt matura, unde vulgo perſvaſum eſt, ea ſanare quartanas, ſed bene monet *Hollerius in aphor. Hipp.* calor ſanationis cauſa eſt, non fructus ille.

§. XVII.

§. XVII.

Dyſenteriam nulla anni parte magis naſci, quam ultima æſtate & autumno, experientia conſtat, nihilominus & alia tempeſtate vere & æſtate epidemicè non raro hunc morbum graſſari obſervavit *Sydenhamius conſtitut. epid. ann. 1699. p. 215.* dyſenteria, inquit, etſi morbus autumno maxime proprius nonnullos etiam vere & æſtate infeſtabat, quandocunque enim ver autumno ſimile fit, frigida ac humida tempeſtate cælum implet, accedente æſtu intenſiori, ac facto motu ſanguinis inteſtino fortiori, non poteſt non ejusmodi morbos in medium proponere, hyems enim cacochymia & impuris ſalſis humoribus corpus humanum implet, donec ver & æſtas accedente calore ac humida conſtitutione & corporis ſingulari diſpoſitione ea quæ hactenus accumulata ſunt reſolvat exſuſcitet ac moveat. Autumnus æſtati ſimilis quanta creet incommoda humano generi, ſat ſufficienterque hactenus fuit obſervatum, præſertim alvi fluxus, febres varii generis calidæ, genitalium putredines & puſtulæ miliares æſtivo tempori congrui morbi graſſantur & hominum maximam partem adfligere aſſolent. Conferatur hanc in rem *Ramazini obſerv. meteorol. & epid. Mutinenſ. conſtitut. it. Sydenh. conſtitut. epidem. it. Eph. Barometric. meteorolog. conſtitut. Hallenſ. à Dn. Præſide* ante annum exhibitæ.

§. XVIII.

Diſſimilis etiam vocari ſolet morbus ratione habitus corporis, quando nempe carnoſus & obeſus tabe vel phthiſi corripitur. Ordinario macilenti teneræ conſtitutionis homines & cholericæ temperaturæ tabido & phthiſico morbo detinentur, quoniã in iis ſunt acriores ſucci &

nu-

nutritiæ laudabilis materiæ major defectus, obeſi autem & pleni ſuccorum ad tumores œdematoſos & hydropem magis inclinant, quoniam in iis tardior eſt humorum evolutio, hinc major & facilior proclivitas ad ſtaſes obſtructiones ſerique extravaſationes. Quod ſi itaque obeſus ſit phthiſicus, indicium eſt eum ingentem paſſum fuiſſe laudabilium humorum & ſpirituum deperditionem a cauſa nimis violenta: Nec minus ſi macilentus ſit hydropicus deſignat magnam deceſſionem factam a ſtatu naturali. Tandem inter diſſimiles morbos non immerito referendum eſt, quando vir robuſtus alias ſanus rarius ægrotans morbo gravi afficitur, unde non vanus vulgi metus eſt, periculoſius decumbere robuſtos quam debiles, indicium enim eſt, magnam violentiam eſſe cauſæ morbificæ, cui robur ac vigor naturæ, qui in motu conſiſtit, non poterat reſiſtere.

§. XIX.

Tandem de uſu morbi congrui & incongrui quædã ſuperaddere, nõ ſupervacaneæ operæ vel laboris eſſe arbitror; Inſtar omnium ſit *Hippocrates, qui aph. 34. l. 2.* ſcribit. *In morbis minus periclitantur, quorum naturæ ætati & habitui & tempori congener eſt magis morbus, quam quibus nulla ex parte eſt conſentaneus.* Ad hunc *aphoriſmum Doctisſimus Heurnius* commentatur hæc, videtur, inquit, prima fronte abſurdiſſimus hic aphoriſmus, & qui minime omnium demonſtrari poſſit, nam quoties ad exitioſam vim morbi acceſſerit naturæ conſenſio, periculoſiſſime ſe habere debet æger. Ut ſi tabidus natura (quales hi quibus alarum more ſcapulæ in dorſo prominent, nam pectus his anguſtum eſt) in tabem inciderit maxima ex parte moriuntur ex *Hippocratis* ſententia ubi ait, moriebantur,

quo-

quorum natura vergebat ad phthiſin, item adoleſcens calidiſſimus ſi in calidisſimam febrem inciderit, quomodo non poteſt periculoſiſſime laborare? cum malum malo cumuletur, & ad intemperiem ipſam calidam acceſſerit morboſa intemperies calida, hæc omnia, inquit, ſolvo unica ratione, quod morbi pares magnitudine, cauſa, ſymptomatis & curandi opportunitate facilius curantur in iis quibus ſunt congeneres quam in aliis, habitum enim extra naturæ lineam non grandem ſignificant. Et utique quamvis neque morbi conſenſionem ex ſimilitudine habentes cum natura morborum non ſint ſine periculo, attamen non tantum illud ipſum eſt, quam quod conjunctum habent ii morbi qui proveniunt ex cauſis nullam vel paucam cognationem alentibus cum ætate, humorum diſpoſitione, tempore anni, corporisque animi. Ponamus, inquit Hollerius in eundem aphor. duas febres ardentes, unã, quæ ſit genita hieme, alteram, quæ æſtate. Quæ orta eſt hieme, (cum cauſa violenta magis ſit) periculoſior erit ea quæ æſtate, ut in qua cauſa ſit minus violenta, & quæ magis tempori cognata ſit quam illa. Videmus etiam porro experientia, Anglos & Scotos magis febre ardente periclitari, quoniam eorum naturæ non eſt familiaris quam noſtræ. Certiſſimum etiam hoc quod lues venerea in Anglia, Scotia & regionibus ſeptentrionalibus longe ſit rebellis & difficilioris ſanationis quam in Gallia, Italia, & regionibus percalidis, adeo ut attendendæ etiã ſint in hiſce rebus regiones quarũ quædam ſanando morbo plus vel minus favent, utpote lues venerea, quæ a fixioris & corroſivioris corruptivæ indolis principio oritur, ubi corpora ſunt rara molliora humidioris habitus corporis, quam ubi corpora ſunt ſtrictiora, humores

 fluxilio-

fluxiliores & immobiliores. Notabile eſt porro, quod in regionibus perfrigidis polo ſeptentrionali vicinis læſiones & percuſſiones in capite minori periculo ſtipatæ ſint, quam ſub temperatiori & calido climate, ubi leviter capite percuſſi in convulſiones apoplexiam vomitus & paralyſes incidunt. E contra minimæ læſiones externæ factæ in artubus in regionibus frigidioribus facile degenerant in ſphacelum, apud nos neutiquam. Ratio nulla alia eſt, quam quod cranium frigidiores habeant durius, nos tenerius, & in illis impeditior ſanguinis circulus procedat, in nobis velocior. Ideoque ſi ex capitis percuſſione convelluntur ſeptentrionales populi, indicium eſt violentiſſimæ cauſæ externæ; Contra vero, ſi noſtrarum regionum incolæ in artubus ſphacelo corripiuntur, potentia etiam ingens cauſæ ſignificatur. At vero monendum hic quoque eſt, non morbos, præſertim ratione temporis quo fiunt, eſſe ſemper magis exitiales quam qui reſpondent cum indole temporum, habemus exemplum in quartanis, ipſius *Hippocr.* teſtimonio, hæc eſt morbus autumnalis adeoque in ſuſcipienda curatione magis renitens, ſi jam talis incidit extra ordinem in æſtatem ex ipſius etiam *Hippocratis* aſſertione brevior eſt, nam utut cauſam talis quartana habeat a naturali temporum ſtatu plane degenerem, non tamen ſequitur exinde, majus adeſſe periculum, nam revera æſtatis calor favet egregie diſcuſſioni & expulſioni humorum morboſorum.

FINIS.

NOBI-

NOBILISSIMO atque CLARISSIMO

DN. CANDIDATO.

S. P. D.

PRÆSES.

NIhil pulchrius, nihil ſalutarius eſt, quam virtutis cum eruditione conjugium. Virtus intelligitur amor rectæ rationis, quæ fundamentum omnium virtutum nempe affectuum regimen complectitur, ſicuti enim hoc actionum humanarum elegantiſſimum prœmium: ita ſibimet miſeria ac pœna eſt affectuum incontinentia; hæc ſi comes eſt eruditionis, ipſam plus damnoſam quam ſalutarem reipublicæ reddit. Quid enim intolerabilius, & pernitioſius homine, qui affectuum impe-

tu

tu agitatur? Hic omne rectum conſilium, omne remedium ſpernit, hunc effugere, hunc evadere artis eſt & prudentiæ. Nihil itaque magis commendare ſoleo iis, qui ſacris literarum operantur, & maxime medicam artem didicerunt, quam prudentem vitæ modi & morum rationem; hi enim non domi ſedere, ſed cum pluribus converſari debent. Ex quo Te cognovi, CLARISSIME CANDIDATE, vixiſti autem nobiſcum per quatuor integros annos conſvetudine noſtra ac manuductione aſſidue uſus, non poſſum non animum tuum placidum, nemini gravem, aliis facilem, laboribus autem minime cedentem laudibus condignis celebrare. Tu ſtrenuè ſine ullius temporis & argenti diſpendio rariſſimo ardore

&

& æſtimanda induſtria inſecutus es Bonas Artes, voluptatibus animos ſtudioſæ juventutis in devia ducentibus parum vel nihil tribuendo. Et certe non perfunctoriè & ſuperficiali labore ea quæ ſpectant veram theoriam ac praxin medicam, felicem conjunctionem veterum ac recentiorum, nec minus quæ curioſitate & utilitate ſe commendant, ſed ſolide ac perſtrenue tractaſti & familiaria tibi reddidiſti, ut omni jure Te idoneum ac dignum, qui decoris ac eruditis ingeniis diſtribuuntur, honoribus ſalutem ac cenſeam, nec niſi fructus uberrimi in Rempublicam inque proximum miſerum exinde poſſint redundare. Quod ſupereſt, Deum T. O. M. imploro, ut dignos tuis ſtudiis, auſibus laudatisſimis Patronos & beni-

gnam

gnam fortunam Tibi largiatur, quo eo felicius ſcopum, quem exoptas, poſſis aſſequi. Vale. Dabam e Muſeo VII. Calend. Aprilis MDCCII.

COngruit in Medicos, incongrua, congrua quæ ſit
Morborum ſpecies, ſcire, levare malum.
Pervigil iſte labor priſcis fuit, eſt quoque noſtris
Ingeniis dignus, FRATER AMANDE, ſcies.
Nam DUCE PRÆCLARO curis inſiſtis iisdem,
Gratulor hinc; Alii congrua cœpta probent.

Hæc ceu ſingularis amoris conteſtandi teſſeram FRATRI SUO SVAVISSIMO *pro* DOCTORIS *Gradu diſputanti Halam transmittere, eidemque perpetuam in medendo felicitatem apprecari voluit debuit.*

JOH. NIC. RÖPERUS,
Med. Doct. & Practicus Halberſtadienſis.

)o(